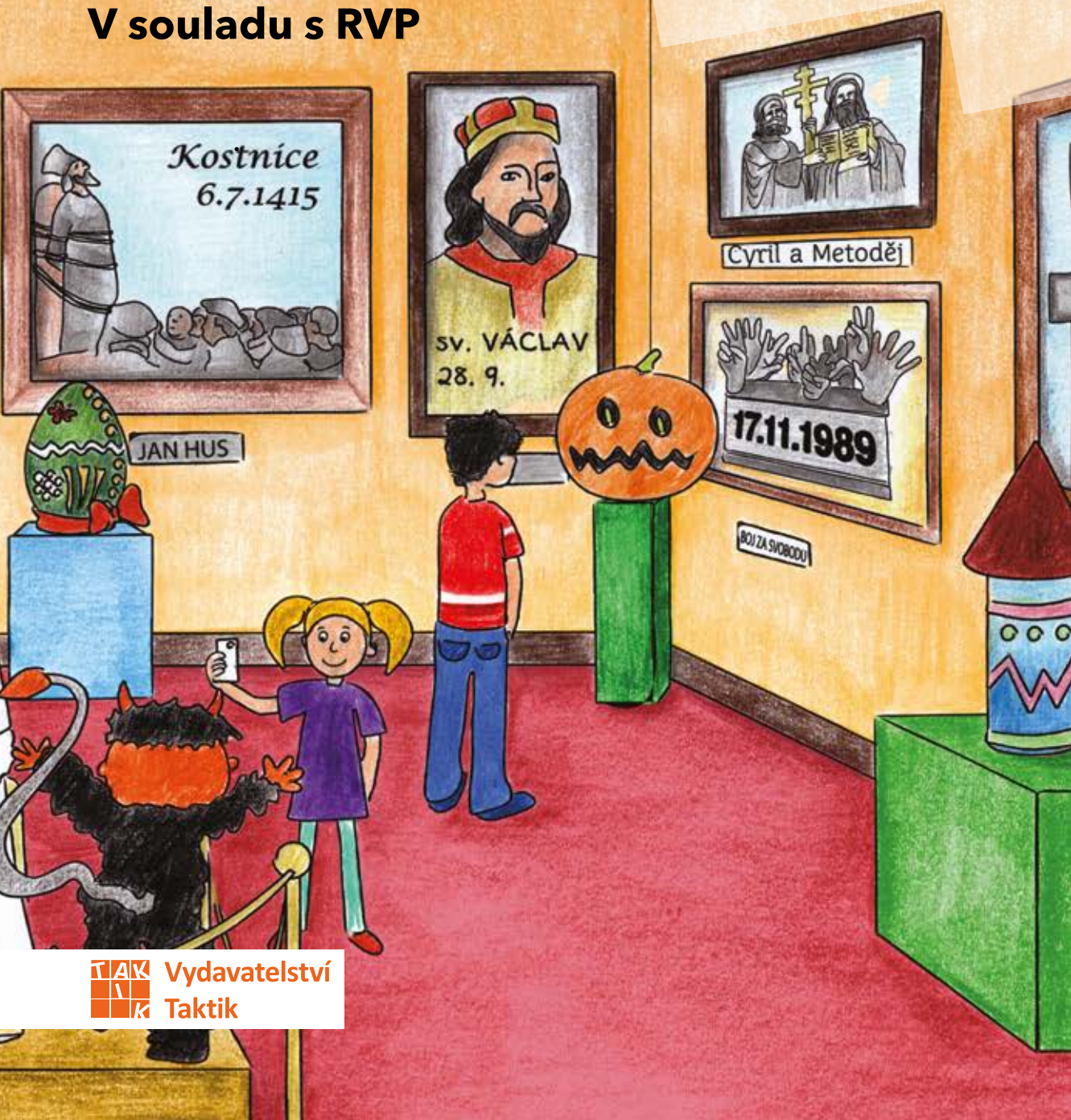


HRAVÁ

ČEŠTINA

Učebnice pro 4. ročník ZŠ

V souladu s RVP



Vydavatelství
Taktik

HRAVÁ

ČEŠTINA 4

Další náměty a úlohy vztahující se i k jiným předmětům jsou označené těmito piktogramy:

VV – výtvarná výchova

PŘ – přírodověda

HV – hudební výchova

VL – vlastivěda

PČ – pracovní činnosti

DV – dopravní výchova

HRAVÁ ČEŠTINA 4

Učebnice pro 4. ročník ZŠ

Autoři: Mgr. Ilona Stieranková

Odborná spolupráce: Mgr. Jana Olžbutová, Bc. Tereza Pavlišťová

Recenzenti: Doc. PhDr. Jana Bartůňková, CSc., Mgr. Marie Pilecká

Jazyková korektura: Mgr. Milena Jakoubková

Grafická úprava a sazba: MgA. Martina Trhlíková

Ilustrace: Michaela Slezáková

Návrh obálky: Michaela Slezáková, Sára Doležalová

Produktový manažer: Ing. Karel Jager

Projektový manažer: Ing. Maroš Blahovec

ISBN: 978-80-7563-030-8

1. vydání, 2016

Copyright: © Vydavatelství Taktik International, s.r.o., Praha 2016

Vyrobil a vydal: Taktik International, s.r.o., Argentinská 38, 170 00 Praha 7

Schválilo MŠMT čj. MSMT-30240/2016 dne 20. března 2017 k zařazení do seznamu učebnic pro základní vzdělávání jako součást ucelené řady učebnic pro vzdělávací obor Český jazyk a literatura, 1.–5. ročník, s dobou platnosti šest let.

Všechna práva vyhrazena. Kopírovat, rozmnožovat a šířit toto dílo nebo jeho části bez souhlasu vydavatele je trestné.

OPAKOVÁNÍ UČIVA Z 3. ROČNÍKU

Opakování	2
-----------	----------

NAUKA O SLOVĚ

Slova	7
Slova jednovýznamová	8
Slova vícevýznamová	9
Synonyma	11
Opozita	12
Slova spisovná a nespisovná	13
Slova souřadná, nadřazená a podřazená	14
Procvičování	17

STAVBA SLOVA

Stavba slova	20
Předložky a předpony	22
Skupiny bě/bje, pě, vě/vje, mě/mně	24
Procvičování	26

VYJMENOVANÁ SLOVA

Vyjmenovaná slova	29
Vyjmenovaná slova po B	30
Vyjmenovaná slova po L	33
Vyjmenovaná slova po M	37
Vyjmenovaná slova po P	40
Vyjmenovaná slova po S	43
Vyjmenovaná slova po V	46
Vyjmenovaná slova po Z	49
Souhrnné procvičování vyjmenovaných slov	51

SLOVNÍ DRUHY

Slovní druhy	53
Pádové otázky	56

PODSTATNÁ JMÉNA

Podstatná jména	57
-----------------	-----------

SKLOŇOVÁNÍ PODSTATNÝCH JMEN

Podstatná jména – rod střední	60
Podstatná jména – rod ženský	62
Podstatná jména – rod mužský	64
Procvičování podstatných jmen	67

SLOVESA

Slovesa	70
Časování sloves	73
Čas přítomný	73
Čas minulý	75
Čas budoucí	77
Procvičování sloves	78
Slovesný způsob	82

STAVBA VĚTY

Věta	85
Věta jednoduchá a souvětí	85
Základní věta	86
Podmět a přísudek	87
Shoda podmětu a přísudku	91
Procvičování	94

ZÁVĚREČNÉ OPAKOVÁNÍ

Opakování učiva 4. roč.	96
Domácí úkoly	104
Diktáty	106

SLOH

Dopis	109
Telefonování	109
Elektronická pošta	110
Textové zprávy a MMS	111
Vypravování (pohádka)	111
Přímá řeč	114
Popis hračky	115
Popis osoby	116
Popis věci	118
Pracovní postup	119
Prázdniny	120

OPAKOVÁNÍ UČIVA 3. ROČNÍKU

1

Prázdniny

Děti přišly v září do školy a vzpomínaly na prázdniny. Jana byla u babičky a dědečka na venkově. Eda byl s rodiči u Jaderského moře. Anička cestovala s tetou a strýcem po České republice. Kuba a Denisa jeli na letní tábor u Máchova jezera. Tomáš s kamarády část prázdnin prožili na fotbalovém soustředění. Amálka pomáhala mamince hlídat malou sestřičku. Honza chodil na koupaliště a seznámil se tam s novým spolužákem Šimonem. Barunka poprvé letěla letadlem do Francie. Všichni mají hodně nových zážitků a vzpomínek na hezké letní dny a už teď se těší na další prázdniny!



- Vyhledej v textu podstatná jména a slovesa.
- U podstatných jmen urči rod, číslo a pád.
- U sloves urči osobu, číslo a čas.
- Vyprávěj spolužákům svůj největší zážitek z prázdnin.
- Nakresli k vyprávění obrázek a ulož si ho do portfolia.

2 Časuj slovesa v minulém, přítomném a budoucím čase. Tvoř se slovesy věty.

skákat, malovat, běhat, číst, psát, zpívat, kreslit, lepit, rýsovat

3 Doplň i, í / y, ý.

Koup__m si nové pastelk___. Mam__nka voz__la kočárek s m__m__nkem.
 Dědeček krm__l král__k___. Bab__čka b__dl__ v B__džově. Od rána
 svít__lo slun__čko. Koupali jsme se v r__bn__ku. Viděli jsme zř__cen__nu
 hradu. Až př__jedeme domů, budu si kresl__t. Každ__rok se těš__m
 na hor___. Př__ští t__den bude nový měs__c. Kd__ž opadává l__st__,
 př__cháží podz__m.

- Vyber si jednu větu, napiš ji do sešitu a zkus obrázkem vyjádřit.
- Vyhledej podstatná jména a urči jejich rod, číslo a pád.
- Vyhledej slovesa a urči jejich osobu, číslo a čas.
- Kdy začíná podzim? Co všechno se na podzim děje?

PAMATUJ! Zopakuj si, kdy začínají jednotlivá roční období a nauč se je anglicky.



Spring
21. 3.

Summer
21. 6.

Autumn
23. 9.

Winter
21. 12.

- 4** našim okýnkem.
Skákal pes oves.
..... tom pražským mostě.
Vyletěla holubička skály.
Já lesa nepojeđu.
Běží liška Táboru.

- a** | Dopln předložky a urči pád podstatných jmen.
b | Vyhledej slovesa a urči u nich osobu, číslo a čas.
c | Některé písničky si zazpívej nebo namaluj.

5 **Doplň chybějící písmena.**

Jmenuji se lena ováková. Mám estru vanu a ratra artina. Bydlíme ve hotě. Já ráda kreslím, chci být alířkou. vana miluje vířata. Má doma řečka, elvu, ndulku a očku. Chce být věrolékačkou. artin rád zpívá, skládá, hraje na ytaru a na lavír. Chce být udebníkem a zpěvákem.

- a** | Vyhledej vlastní jména a napiš je do sešitu.
b | Vyprávěj, co rád děláš a čím chceš být.
c | Nahraď podtržená slovesa jinými.



Kdo je to?

Létá Praha – Havana,
Moskva – Londýn – Barcelona,
nikde není neznámá,
v každém městě je jak doma.

6 **Spoj části přirovnání, které k sobě patří. Vysvětli.**

P_ lný jako

vlk.

T_ chý jako

ve_.

Dut_ jako

l_ ška.

B_ strý jako

r_ ba.

Pomalý jako

včelka.

L_ ný jako

straka.

Hladový jako

hlem_ žď.

P_ šný jako

r_ s.

Ch_ trý jako

paře_.

Krade jako

pá_.

- a** | Znáš nějaká další přirovnání?
b | Podle čeho přirovnání asi vznikla?
c | Dopln vynechaná písmena a cvičení napiš.

SLOVA SOUŘADNÁ, NADŘAZENÁ A PODŘAZENÁ



MALINY, JAHODY, BORŮVKY, JABLKA, HRUŠKY

Mají tato slova něco společného?

Ano, mají společné to, že to jsou druhy ovoce, proto jim říkáme **slova souřadná**.

Slovo ovoce je těmto slovům **slovo nadřazené**.

Slova maliny, jahody, borůvky, jablka, hrušky jsou ke slovu ovoce **slova podřazená**.



1 Urči slova nadřazená.

kočka, králík, pes, kůň
pilot, učitelka, lékař, kadeřnice
leden, červen, srpen, prosinec
koláč, rohlík, chléb, houska
loď, vlak, autobus, letadlo
červená, modrá, bílá, zelená

2 Piš ke slovům slova podřazená.

oblečení
stromy
květiny
vyučovací předměty
hudební nástroje

3 Hledej slova souřadná a zapiš je.

židle, Jana, miska, Praha, lyžování, Kuba, atletika, stůl, Bára, tenis, Berlín, hrnek, křeslo, talíř, Vídeň, Eda, Paříž

- a** | K vypsáním skupinám napiš slova nadřazená.
b | Která slova v napsaných skupinách jsou podřazená?



OPAKOVÁNÍ

Slovo **MRKEV** je **SOUŘADNÉ** ke slovu **OKURKA**.

Slovo **ZELENINA** je **NADŘAZENÉ** slovům **MRKEV** a **OKURKA**.

Slova **MRKEV** a **OKURKA** jsou **PODŘAZENÁ** slovu **ZELENINA**.



4 Přečtěte si slova v řádcích a řekněte, které slovo tam nepatří.

včela, vos, žirafa, moucha
hlava, ruka, ucho, noha, rukavice
dům, postel, vila, chalupa
lžice, vidlička, lopata, nůž
řízek, brambory, knedlíky, ryba, talíř
Popelka, Karel, Sněhurka, Zlatovláska

5 K řadě slov doplň další slova souřadná a urči k nim slovo nadřazené.

vlaštovka, sýkorka, čáp
 mýdlo, pasta, pěna
 rýč, hrábě, motyka
 zpívání, modelování, kreslení
 dopis, pohled, email
 Labe, Vltava, Ohře



6 Vymýšlej sám/sama pro spolužáky další příklady na slova SOUŘADNÁ, NADŘAZENÁ a PODŘAZENÁ.

7 Zkus obrázkem vyjádřit, co slova znamenají a nech spolužáky určovat slova SOUŘADNÁ, NADŘAZENÁ a PODŘAZENÁ.

8 Ke slovům nadřazeným zařaď slova podřazená.



Evropa, města, učebnice, řeky, film,
 hory, květiny, ovoce, zelenina, obchod,
 sport, spisovatelé, hry, hudební nástroje,
 hračky, oblečení, potraviny, zvířata,
 knihy, písničky, nádobí

- a | Vyber si tři slova nadřazená a napiš k nim slova podřazená.

9 Doplň odpovědi ke cvičení.

Názvy osob ve škole

Názvy osob ve třídě

Názvy místností ve škole

Názvy školního nábytku

Názvy učebnic

Názvy školních vyučovacích předmětů

Názvy školních pomůcek

Názvy školních zájmových kroužků



- a | Jaká slova jsi doplňoval/a?
- b | Znáš svoji školu?
- c | Co dalšího můžeš říct o vaší škole?
- d | Co bys ve vaší škole změnil/a?
- e | Jak bys představil/a svoji školu budoucím prvňáčkům?

PŘEDPONA, KOŘEN A PŘÍPONA

1 Mají tato slova něco společného?

let, letadlo, výlet, letiště, přilet, odlet, letuška
hrad, zahrada, ohrada, hradby, hradiště

let kořen slova

hrad kořen slova

SLOVA PŘÍBUZNÁ MAJÍ BLÍZKÉ VÝZNAMY,
JEJICH SPOLEČNÁ ČÁST JE KOŘEN.

PŘEDPONOVÁ ČÁST	KOŘEN SLOVA	PŘÍPONOVÁ ČÁST
	let	
	let	adlo
vý	let	
	let	iště
pří	let	
od	let	
	let	uška

	hrad	
za	hrad	a
o	hrad	a
	hrad	iště
	hrad	by

PŘEDPONA je část slova. Píšeme ji dohromady s **KOŘENEM SLOVA**.
Za kořenem slova může být **PŘÍPONA**.

odjezd, výskok, předběhnout, vyletět, prababička, unést, nadsázka

2 Co mají vyznačená slova společného?

Každý den chodíme do školy, kde se **učíme**. Naše paní **učitelka** nás **učí** ráda. Přípravuje nám **učení** tak, abychom se **učili**, ale trochu si i hráli. Takové **učení** nás moc baví. **Učitelská** práce se mi líbí. Také bych chtěla být **učitelka**. **Naučila** bych žáky číst, psát a počítat. Zatím si na školu a na **učitelky** hraje se s kamarádkami, někdy **učíme** naše panenky.

- Zkus sám/sama napsat tři věty, ve kterých použiješ slova se stejným kořenem.
- Hledej další slova, která mají stejný kořen slova.
- Hledej a napiš si slova s kořenem slova **chov, tisk, les, ryb**.

3 U každého slova najdi jeho kořen.

vychovatelka, rozcvička, pradědeček, umýt se, kolo, sadař, podpis, růže, hradby, podkova, myška, školák, lepidlo, výchova, náměstí, rodiče, posluchač, divák, lyžař, východ, lesík, vytisknout, mazání, omluvenka, žákyně, lékárna, vodník, rodina, týdeník, oslava, střelec



PŘEDLOŽKA

PŘEDLOŽKA je samostatné slovo, píšeme ji zvlášť:

na stole, za lesem, před školou, u tabule, v divadle, pod oknem

4 Rozhodni, co je předponová část a co je předložka. Cvičení napiš do sešitu.

odsouhlasit, nastole, objednat, podkamenem, nalakovat, potkali se, nahoře, obtisk, podzemí, odmouvat, podpis, zpostele, předjaří, vlese, oddomu, předkinem, poklad, nacestě, přistát, předškolák, vplotě, nahlavě, probíhat, vpohodě, pochod, vykopávka

a | S některými výrazy utvoř větu.

5 V textu hledej předložky a předpony. Cvičení přepiš do sešitu. Předložky zakroužkuj modře a předpony červeně.

V lese žijí vlci, medvědi a další zvířata. Na stole je prostřeno k obědu. Pojedeme na výlet do Roudnice nad Labem. Před školou čekají rodiče. Papírový drak vyletěl do výše. Lyžař sjel kopec. Vyviklaný zub už nebolí. Ulomila si podpatek u boty. Převlékněte se a přezujte se v šatně. Pod lavicí leží popsáný papír. Otevřete si učebnici na straně třicet a napište do sešitu cvičení pět. Můžu si přisednout k tobě? Odneste starý papír do sběru. Nezapomeňte roztrdit pastelky podle barev. Vysypte bylinky do košíku. Nemaluj čerta na zeď! Petr si chodí zarybařit k rybníku. Nevymlouvej se.

a | Vysvětli význam věty: Nemaluj čerta na zeď!



6 Sám/sama vymysli věty pro spolužáky tak, aby v nich byly předložky a předpony.

Věty vyjádři obrázkem a ostatní budou ve větách vyjádřených obrázkem hledat předložky.

Např. Bára nakreslila dům, u domu je zahrada. Na zahradě je strom.

Za stromem leží v trávě kočka...



VIJMIENOVANÁ SLOVA PO P

P

pýcha – pytel – pysk – netopýr – slepýš – pyl – kopyto – klopýtát – třpytit se – zpytovat – pykat – pýr – pýřit se – čepýřit se

PÝCHA

pyšný, lidská vlastnost, která není vždy špatná, může znamenat i radost a hrdost

pyšný jako páv, pýcha předchází pád, je pyšný na jeho vítězství

příbuzná slova – pyšný, pyšnit se, přepych, psych, pýchavka

PYTEL

vak, obal

papírový pytel, spací pytel, pytel na lyže, pytel na skladování

příbuzná slova – pytlík, pytlíček, pytlovina, pytlák, pytláctví

PYSK

zvířecí ret

příbuzná slova – ptakopysk

NETOPÝR

létající savec

příbuzná slova – netopýří

SLEPÝŠ

zvíře, beznohý plaz

příbuzná slova – slepýší

PYL

jemný květinový prášek

včely sbírají pyl

příbuzná slova – pylový, opylovat, opylovač



KOPYTO

konec zvířecí nohy

koňské kopyto, čertí kopyto

příbuzná slova – kopýtko, sudokopytník, lichokopytník

KLOPÝTAT

zakopávat

klopýtal na polní cestě, klopýtavá chůze

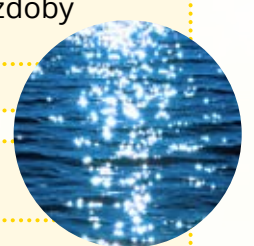
příbuzná slova – klopýtavý, klopýtnutí

TŘPYTIT SE

lesknout se

křišťálové sklo se krásně třpytí, řeka se od slunce třpytila, vánoční ozdoby se na stromečku třpytí

příbuzná slova – třpytivý, třpyt, zatřpytit se, třpytka



ZPYTOVAT

hodně přemýšlet, podrobně zkoumat

zpytovat svědomí

příbuzná slova – nevyzpytatelný, jazykozpytec

PYKAT

trest za špatné chování

pyká za své činy

příbuzná slova – odpykat

PÝR

tráva, plevel

na louce roste pýr

PÝŘIT SE

červenat se

malé děti se pýří před cizími lidmi

příbuzná slova – zapýřit se

ČEPÝŘIT SE

natřásat se, čechrat se,
zlobit se

papoušek si
čepýří peří, hned
se čepýří

*příbuzná slova – rozčepýřený, načepýřený,
rozčepýřit se, načepýřit se*



PROCVIČOVÁNÍ VIJMJENOVANÝCH SLOV – P

1 Dopln vynechaná písmena do vyjmenovaných a příbuzných slov.

je p__šný, díval se zp__tavě, p__tel brambor, p__ká za svoje chyby, netop__ří mládě, krocán se čep__ří, zvířecí p__sk, po cestě se plazil slep__š, klop__tla na schodech, dívka se p__řila, pole zarostlo p__rem, včelky sbírají p__l, čertovo kop__to, křišťálová váze se krásně třp__tí

2 Sestav přesmyčky a napiš je.

l-py, vat-to-zpy, řit-se-pý, tel-py, kat-py, py-to-ko, tat-klo-pý, s-k-py, pýš-sle, če-se-řit-pý, cha-pý, to-ne-pýr, r-pý, tit-třpy-se

3 Dopln i, í / y, ý.

napsal dop__s, p__hovatá dívka, p__tel p__sku, kohout se začep__řil, zazp__vat si p__sničku, starý p__tlák, vrbová p__šťalka, p__šná princezna, čertovo kop__tko, malá op__čka, buď p__lný, velká p__smena, odp__kaný trest, přep__chová vila, p__tlík hub, p__semná práce, vyp__l hrnek mléka, podp__s a nadp__s, p__skání netop__rů, z květů p__voněk se sypal p__l, v pap__mictví, záp__s do školy, p__lot letadla, p__sanka, p__tlák zap__ral, p__rátská loď

4 Urči vyjmenované slovo, se kterým jsou uvedená slova příbuzná.

- kopýtko, lichokopytník, sudokopytník
- pylový, opylený
- pytlík, pytlíček, pytlák, strašpytel
- rozčepýřený, rozčepýřit se, čepýření
- pyskovat, ptakopysk, pyskatý
- klopýtavý, doklopýtat
- přepych, pych, pyšnit se, pýchavka, zpychnout
- třpytka, třpytivý, třpyt





CO BUDEME URČOVAT U SLOVNÍCH DRUHŮ?

rod, číslo, pád, vzor, osoba a čas

ROD

MUŽSKÝ
(ten / ti, ty)ŽENSKÝ
(ta / ty)STŘEDNÍ
(to / ta)

ČÍSLO

JEDNOTNÉ

MNOŽNÉ

PÁDOVÉ OTÁZKY

(pro slovní druhy 1, 2, 3 a 4)

1. pád

KDO?

CO?

2. pád

(bez)

KOHO?

ČEHO?

3. pád

(ke)

KOMU?

ČEMU?

4. pád

(na)

KOHO?

CO?

5. pádem

oslovujeme, voláme

6. pád

o

KOM?

ČEM?

7. pád

(s)

KÝM?

ČÍM?

Na rozdíl od ostatních pádů je předložka v 6. pádě nutná a závazná.

VZOR

Naučíme se v dalších kapitolách učebnice.

OSOBA

(jen u sloves)

1.

JÁ

MY

2.

TY

VY

3.

ON, ONA, ONO

ONI, ONY, ONA

ČAS

(jen u sloves)

MINULÝ

PŘÍTOMNÝ

BUDOUCÍ

PODSTATNÁ JMÉNA

1 Urči u podstatných jmen rod a číslo.

sešit, letadlo, učebnice, číslice, číslo, školník, zelenina, okna, jméno, řeka, spisovatelé, švestka, pero, škola, psaníčko, ruka, kufry, miminko, kotouč, tužka, batoh, fix, pastelky, žák, cestování, hodiny, květina, dům, čokoláda, děti, traktor, sklenice, obraz, knihy, výkres, písničky, čaj, ubrousek, kostel, věž, náměstí, písmeno, lev



2 Rozděl si stránku v sešitě nebo papír na tři sloupce, nadepiš si rod mužský, rod ženský a rod střední. Podstatná jména ze cvičení napiš do správných sloupců (Společná práce – kontrola na tabuli).

květ, pole, ubrus, nadání, kurz, obránce, šipka, pád, jitrocel, radost, ryba, ulice, nábřeží, hokejka, divadlo, psaní, šíp, role, sluchátko, slon, teta, hlediště, modřín, rameno, štěně, žirafa, semínko, telefon, žehlička, dopis, ovoce, lék, sirup, lednice, tabule, stůl, sluníčko, vos, míč, omalovánka, stadion, kabel, židle, rukavice, čap, zámek

3 Přiřaď k podstatným jménům přídavná jména a utvoř s nimi věty.

míček, jablko, sešit, medvěd, kakao, lampa, váza, kabát, svetr, taška, vila, štětec, stromeček, mrkev, cesta, rak, panenka, váha, slunečnice, oběd, nebe, hvězda, kolo, hřeben, násobilka, počítání



4 Napiš (na tabuli nebo do sešitu) do dvou sloupců podstatná jména čísla jednotného a čísla množného.

bota, Jakub, letadla, kružítka, koleno, obyčej, známka, zápas, ramena, hračka, chodec, papír, jazyk, kostky, pyžamo, vědro, dny, vzorec, běžci, mlékárna, vlny, číslo, stromy, zuby, skříně, čepice, tvar, nitě, čmelák, nadpisy, král, zvířata, koruna, lodě, postel, kluk, ráno, jídla, abeceda, kolečko, sousedé, mýdlo, nálepky, pohyb, střecha, knihy, prskavky, květináč, peřina, střevíček, filmy, kořata

5 Řekni a napiš podstatná jména v množném čísle.

řeka, plot, babička, loď, včela, motýl, hruška, syn, dítě, obal, svíčka, papírek, sedadlo, košile, rám, recept, tabletky, knoflík, sníh, paprika, dort, provázek, zápis, klávesa, člověk, kamarád, přítel, bedna, sklo



Hromnice - 2. února

Proti zlu, které páchal hrom a blesk, s prosbou o ochranu, lidé zapalovali svíce, kterým říkali „hromnice“.

Vysvětli pranostiky:

- Únor bílý, pole sílí.
- Svítí-li slunce na Hromnice, bude zimy o šest neděl více.
- Na Hromnice jasná noc – bude mrazů ještě dost.



SKLOŇOVÁNÍ PODSTATNÝCH JMEN – ROD ŽENSKÝ



PODSTATNÁ JMÉNA RODU ŽENSKÉHO SE SKLOŇUJÍ PODLE VZORŮ:



číslo jednotné

1. pád	žena	růže	píseň	kost
2. pád	ženy	růž	písně	kosti
3. pád	ženě	růži	písní	kosti
4. pád	ženu	růži	píseň	kost
5. pád	žen ^{o!}	růž ^{e!}	písní [!]	kosti [!]
6. pád	(o) ženě	růži	písní	kosti
7. pád	ženou	růží	písní	kostí

číslo množné

1. pád	ženy	růž	písně	kosti
2. pád	žen	růží	písní	kostí
3. pád	ženám	růžím	písním	kostím
4. pád	ženy	růž	písně	kosti
5. pád	žen ^{y!}	růž ^{e!}	písně [!]	kosti [!]
6. pád	(o) ženách	růžích	písních	kostech
7. pád	ženami	růžemi	písněmi	kostmi

1 Přiřaď podstatná jména ke vzorům.

babička, myš, báseň, lavice, stráž, kůže, ryba, konev, zlost, pohádka, chvíle, obuv, větev, kniha, radost, škola, bouře, příroda, kůra, myš, postel, příroda, směs, bylinka, zima, koroptev, mast, báseň, závěj, sůl, stuha, bledule, škola, děvče, Jana, stráž, věc

PAMATUJ!

1. pád č. j.

žena bez
růže bez
píseň bez
kost bez

2. pád č. j.

ženy
růže
písně
kosti

7. p., č. mn.

-ami,
ženami

-emi,
růžemi, písněmi

-mi
kostmi



Masopust

Byl to předěl mezi zimním časem a časem probouzejícího se jara. Je to období hodování a veselí, které je zakončeno průvodem masek.

Úkoly:

1. Nakresli nebo namaluj masku **VV** pro masopustní průvod.
2. Z masek vytvořených ve třídě můžete seřadit masopustní průvod.



Vysvětli pranostiky:

- Masopust na slunci – pomlázka u kamen.
- Svítí-li slunce na bláznivé masopustní dni, bude pěkná pšenice i žito.

2 Doplnь vynechaná písmena v podstatných jménech jmen podle jejich vzoru.

chodím do škol__, košík broskv__, seděl na židl__, sbírá houb__, med v plástv__, leží v postel__, čte zpráv__, maso s mrkv__, píše na tabul__, pod jedl__, krájí cibul__, hluboké jám__, přijel do vs__, je v nesnáz__ch, sáček sol__, květ líp__, náhrdelník z mušl__, z Prah__, na větv__, dvě žiraf__, v neděl__, s jeřabinam__, trhá kopřiv__, otep__ slám__, smažit na pánv__

3 Urči vzory podstatných jmen rodu ženského a skloňuj podle nich slova.

třída, nuše, zeď, kůže, radost, lvice, řeč, sláma, pšenice, báseň, oblast, rodina, konev, slavnost, slunečnice, skříň, vinice, vlast, vos

SLOVESNÝ ZPŮSOB



ZPŮSOB OZNAMOVACÍ, ROZKAZOVACÍ A PODMIŇOVACÍ

Způsob oznamovací oznamuje nějakou skutečnost, co se děje, co se stalo nebo co se bude dít.

běžel, běhá, bude běhat

Způsob rozkazovací vyjadřuje rozkaz, požadavek nebo zákaz. Tvoří se jen pro tři osoby:

2. osoba čísla jednotného

čti!

1. osoba čísla množného

čtěme!

2. osoba čísla množného

čtěte!

Způsob podmiňovací vyjadřuje děj nejistý, který může, ale nemusí nastat. Obsahuje tvary vyjmenovaného slova **být** (bych, bys, bychom, byste, by).

číslo jednotné

číslo množné

1.

já bych

1.

my bychom

2.

ty bys

2.

vy byste

3.

on, ona, ono by

3.

oni, ony, ona by

PAMATUJ!

by jsem, by jsi, by jsme, by jste **v ČJ NEEEXISTUJE!!!**



číslo jednotné

číslo množné

1.

já bych řekl

1.

my bychom řekli

2.

ty bys řekl

2.

vy byste řekli

3.

on, ona, ono by řekl, -a, -o

3.

oni, ony, ona by řekli, -y, -a

PAMATUJ!

- způsobem oznamovacím vyjadřujeme děj v čase minulém, přítomném nebo budoucím
- rozkazovací ani podmiňovací způsob čas nevyjadřují, proto ho neurčujeme



PROCVIČOVÁNÍ SLOVESNÉHO ZPŮSOBU

1 Říkej další slovesa a určuj jejich slovesný způsob.

oznamovací
(skutečnost)

vzala
skákali

rozkazovací
(rozkaz)

vezmi!
skákej!

podmiňovací
(nejistota)

vzal by
byl by skákal

2 Urči slovesný způsob.

tvořme, snědli byste, býval bych šel, uklidíme, budu skákat, upeče, kropíme, čtete, utekli bychom, bude postavena, poskládal jsem, přeskakoval, byl bys přinesl, napíšeme, budeme řešit, jeli bychom

3 Urči slovesný způsob.

tvořme, snědli byste, býval bych šel, uklidíme, budu skákat, upeče, kropíme, čtete, utekli bychom, bude postavena, poskládal jsem, přeskakoval, byl bys přinesl, napíšeme, budeme řešit, jeli bychom



4 V jakém slovesném způsobu jsou slovesa?

Dávejte pozor! Napiš celé cvičení. Pojďme ven. Zhasněte světlo na chodbě. Přezuj se! Pojedme pryč. Čti nahlas. Zazpívejme si. Jezte pomalu. Vyslovuj zřetelně. Zavřete dveře. Zalej květiny. Jdi domů.

a | Urči u sloves osobu a číslo.

5 V jakém slovesném způsobu jsou slovesa?

Jel bych do hor. Chtěl by se podívat do vlastivědného muzea. Rádi bychom viděli bílé tygry. Nerad bych přišel pozdě. Kdyby nezlobil, nebyl by potrestán. Kéž bych mohl jít na fotbal. Práli bychom si, aby už byl víkend. Měli byste poslouchat. Chtěli by vyhrát první místo.

- a** | Jaké znáš české hory?
- b** | V které české ZOO můžeš vidět bílé tygry? **PŘ**
- c** | Jaký trest jsi dostal/a, když jsi zlobil/a?
- d** | Proč se někdo těší na víkend?
- e** | Vysvětli u věty „Měli byste poslouchat.“ její významy.



Věty v souvětí jsou spojeny **spojovacími výrazy**, před kterými většinou **píšeme čárku**. Před **a, i, ani** obvykle **čárku nepíšeme**. **Některé věty** jsou odděleny jenom čárkou, **bez spojovacího výrazu**.

spojky

a, i, ale, ani, že, nebo...

zájmena

kdo, co, který, jenž...

příslovce

kdy, kde, odkud...

2 Seřad' slova správně do vět a věty přepiš do sešitu.

svačiny připravily dětem maminky
v princeznách dočtou se i žáci o pyšných pohádkách
vystavené drahokamy obdivovaly dívky
děti pobavily všechny loutky Mánička svými příhodami a veselými Hurvínkem

- a** Urči, jaké věty to jsou.
b Vyprávěj příběh Hurvínka a Máničky, který znáš.
c Jaké další loutky v příbězích Hurvínka a Máničky vystupují?
Nápověda: S _ _ _ _ L H _ _ _ _ _ K
K _ _ _ _ _ A M _ _ _ _ _ A Ž _ _ _ K
d Víš, kdo je zakladatelem Divadla Spejbla a Hurvínka?
e Víš, z kterého města tyto loutky pocházejí? **VL**



3 Přečti věty a urči, jestli je to věta jednoduchá nebo souvětí.

Venku mrzne. Paní školnice kontroluje, jestli děti nosí přezůvky. Martin zůstal doma, protože pršelo. Honza šel na hřiště. Petr běhal po lese a zakopl o pařez. Je slunečno. Paní učitelka hraje na klavír. Na jaře kvetou tulipány. Stromy se zazelenaly a brzy rozkvetou.

- a** U souvětí hledej spojovací výrazy.
b Zkus sám/sama tvořit věty jednoduché a souvětí.

4 Pomocí spojovacích výrazů spoj věty v souvětí. Souvětí napiš.

Venku mrzne.

Mája se těší na prázdniny.

Volala teta Jiřina.

Přijede zítra.

Padá sníh.

Pojede k moři.

- a** Utvoř dvě věty jednoduché a dvě souvětí.

5 Vyhledej věty jednoduché a souvětí. Cvičení napiš a podtrhvej slovesa.

Na dvoře štěkají psi. Veronika se učí matematiku, Bára píše domácí úkol. Na stromě mají ptáčci hnízdo. Neznal jsem správnou odpověď. Zjišťovali, kdo způsobil dopravní nehodu. V sobotu pojedeme na pouť, těšíme se na houpačky a kolotoče. Zajímalo nás, proč se závod odložil. Kde jsou děvčata? Za chvíli začne koncert. Když vydrží hezké počasí, vyrazíme v neděli na výlet.

PODMĚT A PŘÍSUDEK

PODMĚT A PŘÍSUDEK

Podmětem je nejčastěji **podstatné jméno** v 1. pádě.

Přísudek je vyjádřen nejčastěji **slovesem**, říká nám, co podmět dělá. Základ podmětu (holý podmět) a základ přísudku (holý přísudek) tvoří základní skladební dvojici (holou větu).

Na podmět se ptáme 1. pádovou otázkou

KDO? CO? a přísudkem.

Na přísudek se ptáme, co dělá podmět.

Kočka mňouká.

Kdo? Co? mňouká?

KOČKA

Co dělá kočka?

MŇOUKÁ

Sloveso v přísudku se **shoduje** s podmětem **v rodě a čísle**.

Tygr spal.

tygr – r. muž., č. j.

spal – r. muž., č. j.



1 Hledej ve větách podměty a přísudky. Věty přepiš.

Jahody dozrávají. Děvčata zpívala. Žáci četli. Hokejisté vyhráli. Čápi přiletěli. Sluníčko svítí. Loď vyplula. Děti si hrály. Štěňata spala. Letadla vzlétla. Přátelé odešli.

a | Podtrhni podmět a přísudek.



ZÁŘÍ

1 Oprav chyby v textu nepozorného žáka.

Posílám pozdrav z Prázdnin. Bil jsem u tety v Lytomišli. chodil sem do koupalyště, s kamarátem na zrzlynu a pořát něco sme dělali.

2 Napiš věty s těmito slovesy.

závodit, jezdit, zaspát, trhat, sbírat

3 Seřaď podle abecedy a napiš.

kopretina, pomněnka, tulipán, sedmikráska, pampeliška, astra, hyacint, petrklíč, hortenzie, gladiol, kosatec, pantoflíček, levandule



ŘÍJEN

1 Dopln chybějící souhlásky.

ta__ka, mrá__, lo__ka, osu__ka, klí__, prou__ek, mí__ek, sní__, mu__ka, soutě__, bří__ko, podpa__ky, nů__ky, dí__ka, hru__ka

2 Napiš krátké vypravování o podzimu s těmito slovy.

podzim, les, houby, déšť, kolo, holiny, veverka, pole, zajíc

3 Opiš slova a vyznač slabiky slov.

učebnice, zelenina, květiny, počítač, prázdniny, svátek, desky, židle, televize, rodina

LISTOPAD

- Napiš deset jednovýznamových slov.
- Napiš deset vícvýznamových slov.
- Vyjádři jednu větu s vícvýznamovým slovem obrázkem.
- Napiš synonyma a opozita ke slovům:
hezký, obr, pevný, starý (vzor: malý = drobný x velký)
Tvoř další takové skupiny slov.
- Napiš deset slov spisovných a deset slov nespisovných.
- Napiš deset slov souřadných.
- Napiš tři slova nadřazená a ke každému nadřazenému slovu napiš pět slov podřazených.



PROSINEC

1 Doplně vynechaná písmena.

b__žet, v__dět, ob__m, kv__tina, zp__vník, ob__zd, p__tka, ob__jmout,
ob__dnávka, nap__tí, v__ta, sp__chat, sb__r, úsp__ch

2 Doplně vynechaná písmena.

m__síc, zapom__l, m__sto, zatm__ní, vym__nit, nejznám__jší,
pom__nka, um__ní, odm__na, prům__rný, slam__ný, úsm__vavý

3 Doplně vynechaná písmena.

bab__čka, slab__kář, b__strý, posb__rat, b__lina, b__dlet, slíb__t,
pob__hat, ob__vatel, b__k, hb__tý, b__č, kob__la, ob__čej, b__tva



LEDEN

1 Doplně vynechaná písmena.

sl__šet, ml__t, pol__kat, l__zátka, ml__n, l__vance, sl__bit, vzl__kat, byl__na,
hl__na, zmrzl__na, pel__něk, kl__d, l__tko, l__žovat, L__bor

2 Doplně vynechaná písmena.

m__slím, um__m, m__š, kom__ník, m__č, hm__z, zam__kat, m__lion, km__n,
dm__chat, Litom__šl, chm__ří, sedm__kráska, m__všichni

3 Doplně vynechaná písmena.

p__ha, p__tel, netop__r, p__lník, klop__tat, p__rko, p__cha, kop__to, p__rát,
p__kat, p__lot, třp__tit se, p__sk, p__skat, p__liny

ÚNOR

1 Doplně vynechaná písmena.

s__n, s__ra, s__lný, s__r, s__chravý, s__sel, os__ka, s__korka, měs__c,
us__chat, s__tuace, pros__nec, s__rovátka, us__nat

2 Doplně vynechaná písmena.

v__heň, v__žka, v__soký, v__dět, v__dra, žv__kačka, v__tězství, v__tamíny,
zv__k, v__skat, v__kýř, V__tek, v__, v__borný, v__žle

PŘÍMÁ ŘEČ

„Koukám, koukám, paničko, že vám nechtějí dětičky skákat. Ale já je to naučím! Vy mne neznáte? Já jsem přece Pytlík, brouk Pytlík!“
A už to ze sebe hrnul jako hrkačka: „Já jsem přece pomocník Ferdy Mravence! Já všechno vím, všemu rozumím a každému poradím!
Vždyť já jsem se narodil v biografu v zábradlí. Panečku, já toho už na světě viděl...“
Teď odstrčil starou kobytku, až jí břicho zabořelo, a cpal se mezi mladé kobytky.



„Já vás, vy kašpárce, naučím skákat, to budete koukat!“ a už se škrabal na hrbolatý kámen. „To je nejlepší skákat odněkud z výšky. Tak, teď se hezky dívejte, jak se to dělá!“

(Ondřej Sekora - Brouk Pytlík)

- Proč se o někom říká, že je jako Brouk Pytlík, který všude byl a všechno zná?
- Vymysli synonymum ke slovu biograf.



VĚTA UVOZOVACÍ

Věta uvozovací uvádí, kdo řeč pronesl. Může být **před** řečí přímou, **za** řečí přímou, anebo je do ní **vložena**. Je-li z textu poznat, kdo řeč pronesl, věta uvozovací je **vypuštěna**.



PŘÍMÁ ŘEČ

Přímá řeč zaznamenává doslova **řeč mluvčího**, vždy je ohraničena „**uvozovkami**“.

„Ahoj Jano, půjdeš odpoledne na trénink atletiky?“ ptal se Eda.
„Ano, Edo,“ odpověděla Jana, „trenérka nás přihlásila na závody.“
Eda si vzpomněl: „No vždyť musím natrénovat skok do výšky!“



- 1** Přečteti věty a určete přímou řeč a věty uvozovací. Napište si sami věty s přímou řečí podle vzoru, dejte pozor na pravopis přímé řeči.

Učitelka řekla: „Služba rozdává sešity na diktáty.“
„Služba rozdává sešity na diktáty,“ řekla učitelka.
„Služba,“ řekla učitelka, „rozdává sešity na diktáty.“

2 Převeďte nepřímou řeč na řeč přímou. Cvičení napiš do sešitu.

Petr mi řekl, abych s ním šel odpoledne do lesa. Řekl jsem mu, že dnes nemůžu, protože pojedu s rodiči za babičkou. Zítra půjdu s Janou do kina. Domluvili jsme se, že do lesa bychom mohli jít v pátek odpoledne. Třeba najdeme nějaké houby a uděláme jimi maminkám radost.

POPIS

POPIS HRAČKY

**Jak se hračka jmenuje a jak je velká?
Z čeho je vyrobena?
Popis částí, ze kterých se skládá.
Jak si s hračkou hraju?
Proč ji mám rád/a?**



Svoji nejoblíbenější hračku jsem dostal/a...

- Pokračuj v popisu svojí oblíbené hračky.

1 Hračka je ve velké obdélníkové krabici, v ní je 16 barevných figurek a hrací kostka, na které jsou tečky od jedné do šesti.

2 Hračku tvoří 64 papírových čtverečků s barevnými obrázky. Obrázky vždy tvoří dvojici.

3 Představ si hračku velkou asi 30 cm. Je měkká, vyrobená z látky. Na jejím barevném obličejí je červená bambule jako nos. Má barevný kabátek s knoflíky, kostkované kalhoty a velké černé boty.

- Poznal/a jsi jste ze stručných popisů hračky?
- Nakresli je.
- Zkus sám/sama vytvořit hádanky – popisy hraček. Poznají je spolužáci?
- Popiš hračky z obrázků.



PRÁZDNINY

PRÁZDNINY

Jejich prázdninový výlet se protáhl na dlouhé dva roky. Za tu dobu si chlapci na ostrově vybudovali vzkvétající osadu, kde každý pracoval podle svých sil a schopností a podřizoval se nutné kázní. Proto mohli úspěšně čelit všem nebezpečím a překlenout i vážnou roztržku, která hrozila rozdělit osadu na dva tábory. Když na ostrově přistála skupina pirátů, podařilo se jim za pomoci dvou dospělých lidí nad zločinci zvítězit a po mnohých útrapách se navrátit zpět do vlasti.

(Jules Verne - *Dva roky prázdnin*)



- Prožít dva roky prázdnin je určitě sen každého školáka. Vymysli příběh, jak bys takové dva roky prázdnin mohl prožít?
- Znáš z literatury další dobrodružný příběh, který se změnil z krátkého výletu na několik let?
- Myslíš, že bys dokázal přežít sám na ostrově?
- Jaké asi budou tvoje prázdniny? Zamysli se a napiš, jak a kde bys je chtěl prožít.
- Nejvíce se těším na...
- Pojedu...
- Chtěl bych se setkat s ...

Vzhůru na palubu, dálky volají,
vítr už příhodný vane nám.
Tajemné příběhy nás teď čekají,
tvým domovem bude oceán.

...

(Karel Černoš - *Dva roky prázdnin*)



ZÁZNAM O POUŽITÍ UČEBNICE:

ŠKOLNÍ ROK	JMÉNO	TŘÍDA	STAV UČEBNICE

Seznam použité literatury:

- KÄSTNER, Erich.** *Luisa a Lotka*. 11. vyd. V Praze: Albatros, 2014. ISBN 978-80-00-03752-3.
- SAINT-EXUPÉRY, Antoine de.** *Malý princ*. 14. vyd. v Albatrosu, 2. v překladu Richarda Podaného. Přeložil Richard PODANÝ. Praha: Albatros, 2014. ISBN 978-80-00-03424-9.
- NĚMCOVÁ, Božena.** *Pohádky Boženy Němcové*. V Praze: Albatros, 1888. ISBN 13-136-KMČ-79.
- SEKORA, Ondřej.** *Brouk Pytlík*. 9. vyd. v Albatrosu. Praha: Albatros, 2005. ISBN 80-00-01725-3.
- KLIMTOVÁ, Vítězslava.** *Lexikon ohrožených druhů strašidel lesních, lučních a domácích*. Praha: Radix, 2003. ISBN 80-86031-41-1.
- VERNE, Jules.** *Dva roky prázdnin*. 7. vyd. Ilustroval Léon BENETT. Praha: Albatros, 1990. Podivuhodné cesty (Albatros). ISBN 80-00-00028-8.
- ČERNOCH, Karel.** *Dva roky prázdnin*.

HRAVÁ ČEŠTINA 4

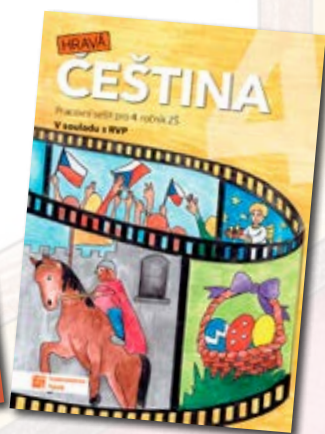
učebnice pro 4. ročník ZŠ

- Celkem 120 moderně zpracovaných a celobarevných stran podporuje motivaci a kreativitu žáků.
- Sestavil ji odborný tým pedagogů a lektorů na základě zkušeností s výukou na 1. stupni ZŠ.
- Ústřední téma učebnice, které děti motivuje k další práci.
- Pečlivě vybrané literární ukázky, které děti zaujmou i poučí.
- Obsahuje řadu kreativních a hravých úloh.
- Výukové texty doprovázejí barevné fotografie, které rozvíjejí představivost žáků.
- Na konci je učebnice doplněna o diktáty a domácí úkoly.

Učebnice je vytvořena v souladu s rámcovým vzdělávacím programem.

Další tituly z řady:

čítanka →



← pracovní sešit

ISBN: 978-80-7563-030-8



9 788075 630308